

UN PROGRAMA POLA TERRA

Propostas para o desenvolvemento de actuacións políticas sostibles

“**Un Programa pola Terra**” engloba unha serie de propostas para que as diferentes organizacións políticas as integren na súa acción de goberno ou de oposición durante a vindeira lexislatura

O vindeiro día 1 de marzo celebraranse as eleccións autonómicas galegas. A Xunta de Galicia ten transferidas e recoñecidas amplas competencias para contribuír a acadar un futuro sostible para o noso país. A amplitude da crise ambiental global, encabezada polo cada vez máis perceptible cambio climático e a extenuación dos recursos naturais e o incremento das desigualdades sociais, é de tal magnitude que require un cambio gradual pero radical nas políticas desenvolvidas por tódalas Administracións e, particularmente, pola Xunta de Galicia. O noso país contribúe a esta crise ambiental e é, cunha pegada ecolóxica moi elevada, un exemplo de insustentabilidade: arestora a poboación e o tecido socioeconómico galegos precisan dunha superficie do planeta equivalente a cinco “Galicias”.

Estas propostas teñen como base tres principios básicos:

a) O actual modelo económico e social é inxusto e insostible

Calquera proxecto político responsable debe supeditar o desenvolvemento económico, á capacidade dos ecosistemas para renovar os seus recursos naturais e assimilar os impactos ambientais, amais de apostar polo obxectivo da xustiza social. A actual crise económica e financeira precisa dunha resposta ecolóxica e solidaria que inicie a transición cara un novo modelo económico que non faga depender o benestar social do consumo desbocado de recursos naturais propios e alleos. Unha resposta *produtivista* agravará a crise ambiental e non mellorará de forma durable as condicións de vida da cidadanía. A procura da sostibilidade a escala galega e global debe estar no centro de toda

a acción do Goberno galego, o que nunca ten acontecido até hoxe. Faise necesaria a implantación de políticas ambientais transversais, para integrar a preocupación polo medio ambiente nas políticas das diferentes consellerías, alén do que é competencia directa da Consellería de Medio Ambiente.

b) É necesario un compromiso de cambio de dimensións estratéxicas

A problemática ambiental é sistémica, polo que para a resolver de forma satisfactoria no seu conxunto é necesario ir alén da aplicación de simples medidas correctoras e encetar unha profunda mudanza do modelo de produción e consumo. Promover a sostibilidade ecolóxica é moito máis que crear parques naturais, construír depuradoras ou tratar o lixo. Sen unha firme vontade política de se reformular o modelo socioeconómico, calquera política ambiental quedará baleira de contido, sexa cal for o programa que a vertebre. As políticas da Xunta de Galicia deben ter como obxectivo fundamental, mellorar a vida e o benestar das galegas e os galegos cun menor consumo de enerxía e de materiais, apostando polo decrecemento sostible, baseado na ecoeficiencia, a frugalidade e a contención.

Consideramos de vital importancia non só o compromiso e creación de planos, regulacións e obxectivos, senón tamén o seu seguimento e control, establecendo indicadores e outros medios de supervisión así como a aplicación de procedementos sancionadores exemplares. A Xunta de Galicia ten unha enorme responsabilidade na crecente deterioración do noso territorio e na elevada pegada ecolóxica do noso país, polo que é urxente que asuma un compromiso consistente coa sostibilidade, como garantía de futuro dunha vida mellor para o pobo galego e para o resto dos pobos do mundo, así como para o resto dos seres vivos que partillan connosco o planeta.

c) Participación e transparencia non poden quedar só en verbas

A construción dunha democracia participativa (que non limite a participación nos asuntos públicos ás convocatorias electorais) é un requisito necesario para avanzarmos cara á sustentabilidade ecolóxica e a xustiza social. A participación é un dereito da cidadanía recoñecido na propia Constitución, mais cuxo exercicio vese moi limitado polos poderes públicos, entre eles a Xunta de

Galicia. Persisten ademais, vicios que degradan gravemente a calidade de vida democrática como o clientelismo no uso dos fondos públicos, a subordinación a intereses empresariais contrarios ao interese colectivo, a manipulación dos medios de información públicos, a ocultación de información, o baleirado de contido dos limitados mecanismos de participación pública existentes, o abuso da propaganda institucional ou a confusión entre o institucional e o partidario.

En particular, é fundamental mellorar a comunicación e o diálogo entre asociacións e colectivos coa Administración. A transparencia é un deber e como tal, é esixible en tódolos ámbitos da Administración Pública. Para garantir e facilitar o acceso da sociedade e as ONG á información xerada pola Administración Pública e os procedementos administrativos relacionados con calquera ámbito das actuacións con incidencia medioambiental, débese levar á práctica real a aplicación da transposición do Convenio de Aarhus.

Por último, diversos documentos relativos ás estratexias de conservación, contemplan o desafío que supón modificar as prácticas sociais para acadar a sustentabilidade e a preservación da biodiversidade. A participación pública da sociedade nos labores de sensibilización social, así como na aplicación das políticas ambientais do Goberno galego, é fundamental para que a sociedade sinta o medio ambiente como algo de seu e non como algo alleo, illado ou diferente de si mesmo. Os colectivos ambientais, como movemento social, somos quen de participar nos diferentes labores de conservación do medio ambiente, a traveso de labores de educación ambiental, orientación, voluntariado..., como xeito de canalización da iniciativa cidadá na implicación ambiental.

As propostas que elaboramos a partir destes principios considerámolas, no seu conxunto, imprescindibles para lograr que a Administración Autonómica mellore a calidade de vida da cidadanía e avance cara á sustentabilidade. Contamos coa seguridade de que esta é unha demanda dun sector crecente da sociedade galega, á que a Administración non debería dar as costas. Estas 12 propostas concretas, aquí e agora, poden significar o punto de inflexión para emprender o futuro doutro xeito. Convidamos a tódalas organizacións políticas, candidatas a estas eleccións, a sumárense a elas.

12 PROPOSTAS POLA SUSTENTABILIDADE PARA A PRÓXIMA LEXISLATURA

1. Reducir as emisións de Gases de Efecto Invernadoiro (GEI) de forma que en 2012 non superen nun 15% as de 1990

Este obxectivo supón a revisión do Plano de Acción contra o Cambio Climático -que prevé un aumento das emisións de GEI dun 37% entre 2012 e 1990- e o cumprimento do límite de aumento ao que se comprometeu o conxunto do Estado español no ámbito do Protocolo de Quioto. Así mesmo, implica a reformulación do Plano Enerxético 2007-2010 e do Plano Director de Estradas. Para o 2050, é necesario diminuír as emisións polo menos nun 80% a respecto de 1990. O Plano Galego de Acción Contra o Cambio Climático debería tamén, contemplar expresamente o obxectivo de reducir as emisións de GEI provocadas polos incendios forestais e as queimas autorizadas.

2. Decrecer o consumo de enerxía e promover máis as renovables sen destruír o territorio

O Goberno galego debe adoptar un compromiso real cun modelo enerxético sostible, o que pasa en primeiro lugar pola aplicación dun vigoroso Plano de Aforro e Eficiencia Enerxética, capaz de reducir en termos absolutos o consumo de enerxía en polo menos un 20% até 2020. Ademais, é preciso promover intensamente as enerxías renovables da forma máis descentralizada posible e minimizando os impactos sobre o territorio, o que require a revisión do Plano Eólico antes da aprobación de novos parques eólicos. Asemade, a Xunta debe apostar a prol do peche das altamente contaminantes centrais térmicas de carbón das Pontes (ENDESA) e de Meirama (UNIÓN FENOSA). As políticas territorial e de transportes mudarán para que contribúan á diminución do consumo de petróleo.

3. Establecer unha moratoria na construción de novas autovías e autoestradas e redacción e aprobación dun Plano Integral de Transportes sustentable

Cómpre unha reorientación radical das políticas de transporte e de infraestruturas para que garantan a redución das necesidades de mobilidade motorizada, unha forte restrición do uso do automóbil – moi especialmente nas áreas urbanas e metropolitanas- e o fomento intenso dos xeitos de transporte sostibles (camiñar, bicicleta, transporte colectivo), en particular do uso do tren, tanto en transporte de pasaxeiros como de mercadorías, mantendo e mellorando os servizos e as infraestruturas actuais (o que implica o rexeitamento da alta velocidade estrita e a creación de servizos de proximidade). Para acadar a sustentabilidade, dito Plano Integral de Transportes debería de incluír, necesariamente, medidas para minimizar o impacto da fragmentación do territorio polas infraestruturas sobre a conservación da biodiversidade.

4. Aplicar unha política de ordenación do territorio que limite drasticamente o crecemento urbanístico e defenda a costa

Cómpre limitar os novos crecementos urbanísticos ás necesidades reais de vivenda para primeira residencia e de equipamentos públicos, evitar a *artificialización* de terras de interese agrario ou ecolóxico, apostar por cidades e vilas compactas (como garantía de dotación de servizos) fronte á dispersión e á fragmentación e antepor a rehabilitación e o uso das vivendas baleiras á construción de novas vivendas. As expansións urbanísticas en áreas urbanas serán sempre arredor dos cascos urbanos e non suporán máis dun 10% sobre a superficie urbana e a poboación actuais. É necesario protexer de forma permanente tódolos solos non urbanizados situados a 500 metros do mar ou a 100 metros dos ríos, así como impedir novos recheos no litoral. Os planos sectoriais de piscifactorías, de instalacións industriais de asentamento non imprescindible no litoral e de portos deportivos serán revisados en profundidade para facelos compatibles cun ordenamento sustentable do litoral. Debe comezarse a elaborar un plano para a recuperación ambiental dos espazos ocupados polas concesións dentro do Dominio Público Marítimo Terrestre que caducan en 2018. Ademais é necesario reorientar o tráfico marítimo e o uso das instalacións portuarias, asumindo, en interese de Galicia, as competencias portuarias.

5. Defender a soberanía alimentaria e o equilibrio territorial para manter un mundo rural e mariñeiro vivos

Cómpre fortalecer as alternativas sustentables para a agricultura e a pesca, favorecendo máis a agricultura labrega e ecolóxica e a pesca artesanal -en detrimento da agricultura e a pesca industriais, non de forma complementaria-, nunha liña de desenvolvemento rural para o asentamento de poboación e o equilibrio demográfico no noso país e impulsando as redes curtas de comercialización para mellorar os ingresos dos produtores e produtoras e incentivar o consumo de alimentos locais e galegos. O modelo actual de concentracións parcelarias debe adecuarse con urxencia aos criterios de agricultura sostible e á regulamentación comunitaria existente. Os transxénicos son incompatibles cunha agricultura sustentable, polo que demandamos a declaración inequívoca de Galicia como “Zona Libre de Transxénicos”. Eliminar o obxectivo do Plano Enerxético de Galicia 2007-2012 de cubrir con agrocombustibles o 7% do consumo de gasolinas e gasóleos en 2012. Tamén hai que promover unha gandería de calidade na liña de mantemento, selección e mellora das razas autóctonas, de tratamento digno aos animais e de reintrodución do gando no monte como garantía dun equilibrio ecolóxico e de prevención de lumes. A creación de novas reservas mariñas de interese pesqueiro ao longo da lexislatura é unha das medidas básicas para garantir o futuro da pesca e o marisqueo artesanais. Tamén habería que dignificar a actividade produtiva mariñeira (pesqueira, marisqueira e acuícola), como garantía de subsistencia das actividades e do oficio, dende un punto de vista sustentable, así como compatibilizala con outras actividades simultáneas (ocio, educación ambiental...) nas que o sector produtivo mariñeiro se vexa incorporado de cara á conservación do medio e das especies, na liña da Directiva Marco para a Estratexia Mariña Europea.

6. Parar a perda de diversidade biolóxica

É urxente integrar criterios para a conservación e o uso sustentables da biodiversidade en todas as políticas autonómicas e potenciar os instrumentos para frear a perda da biodiversidade. No primeiro semestre da lexislatura ampliarase a rede Natura 2000 e asegurarse que estes espazos estean realmente protexidos cos

seus respectivos planos de ordenación e de xestión, xa que son obxecto de especulación, con novos encoros, parques eólicos, estradas, canteiras, louseiras, plantacións forestais intensivas, concentracións parcelarias cun alto impacto ambiental, etc. Tamén cómpre ampliar a cativa rede de parques naturais (comezando pola declaración do Macizo Central Ourense, Os Ancares e O Courel, no primeiro ano da lexislatura) garantindo os medios adecuados para a súa xestión e ampliar o Parque Nacional das Illas Atlánticas. É imprescindible a creación de liñas de axuda económica (subvencións, créditos brandos, desgravacións fiscais na cota autonómica) para o desenvolvemento sustentable nos espazos da rede Natura 2000, así como un programa de adquisición de terreos de especial interese natural, aberto á colaboración/participación de particulares e asociacións. Hai que asegurar a aplicación efectiva dos Planos Estratégicos Español e do Convenio de Ramsar para a Conservación e Uso Racional das Zonas Húmidas. Non se pode demorar máis a posta en marcha dos planos de recuperación para tódalas especies de fauna e flora en perigo de extinción; urxe, ademais, elaborar e aplicar planos de erradicación das especies foráneas máis invasoras e perigosas para a conservación da biodiversidade autóctona. É prioritario tamén aprobar un Plano Forestal que promova a recuperación do monte galego apoiando a súa xestión auténticamente sostible, creando corredores verdes, protexendo o solo, fomentando as devasas verdes nos fondos de valgada, apostando pola recuperación do bosque atlántico e das árbores autóctonas en detrimento do eucalipto e manexando axeitadamente a matogueira (por exemplo coa reintrodución de gando no monte) sen a súa eliminación e queima.

7. Implantar unha nova cultura da auga

O novo Plano Hidrolóxico das bacías xestionadas pola Xunta debe obedecer fielmente aos principios da nova cultura da auga, promovendo o aforro de auga en tódolos sectores (doméstico, industrial e agrogandeiro) a través de campañas de educación ambiental e dunha política de prezos adecuada, garantindo a recuperación ambiental dos ríos, as zonas húmidas e rías e asegurando o cumprimento da directiva sobre depuración das augas residuais. Amais deberá contemplar a protección, defensa e, no seu caso, restauración dos ecosistemas acuáticos e a calidade das augas en desenvolvemento da Directiva Marco da Auga e do Plano Estratégico do Convenio de Ramsar para a Conservación e o

Uso Racional das Zonas Húmidas. Os datos de calidade e cantidade das augas nos cursos e masas de auga deberían ser públicos en tempo real na páxina web de Augas de Galicia. A revisión do Plano Sectorial Hidroeléctrico debe evitar a construción de novos aproveitamentos hidroeléctricos destrutivos e reducir o dano ambiental dos xa existentes. Tamén é preciso establecer para tódolos ríos con aproveitamentos hidráulicos, de abastecemento ou hidroeléctricos, unha axeitada xestión hidrolóxica que regule o caudal mínimo ecolóxico, a velocidade máxima das variacións de caudal e altura por apertura ou peche de comportas e a periodicidade mínima coa que deben permitirse grandes crecidas que axuden á rexeneración natural das canles fluviais (como se está a facer, por exemplo, con algúns dos grandes ríos de EUA). O saneamento das rías deberá completarse antes do remate da lexislatura, tratando ademais de poñer en marcha un Plano Integral para o Uso Sustentable das mesmas e a revisión da Lei das Rías, na liña de adoptar as medidas necesarias para lograr e manter un bo estado medioambiental do medio mariño, coa perspectiva do ano 2020 e os prazos, criterios e fases incluídas na Directiva Marco para a Estratexia Mariña Europea. Asemade, é preciso garantir o peche de REGANOSA na ría de Ferrol e poñer fin á actividade industrial de ENCE-ELNOSA na ría de Pontevedra.

8. Pechar a incineradora de SOGAMA no 2017 e promover a redución e a reciclaxe dos residuos urbanos

Contar cun Plano de residuos en Galicia que descarte todo novo proxecto de incineración ou plasma como sistema de xestión de residuos, que dea prioridade á redución e aposte por un modelo de tratamento descentralizado real, baseado na compostaxe e na reciclaxe. Acadar para o final da lexislatura polo menos un 10% de redución en peso dos residuos xerados, establecendo instrumentos e medidas que incentiven a prevención, a reutilización e a reciclaxe, por esta orde. Completar o selado e a restauración ambiental de tódolos vertedoiros incontrolados. Promover a compostaxe dos refugallos forestais e da xardinería co gallo de reducir o volume dos residuos e obter substratos para a recuperación de solos degradados.

9. Avanzar na democracia participativa

Promover a participación pública dos movementos civís en xeral e das organizacións ecoloxistas en particular, potenciando o seu papel como vehículos de participación e sensibilización, e apoiando o seu fortalecemento mediante programas concretos. Aplicar de forma rigorosa a Lei de Aarhus e apoiar a Educación Ambiental (EA) como ferramenta real de transformación social cara a participación cidadá nas políticas ambientais. Neste sentido cómpre, alén de aprobar e aplicar unha nova Estratexia Galega de Educación Ambiental, incluír a EA como unha das ferramentas a empregar en tódolos planos e programas ambientais, ou que teñan incidencia no ambiente. Non iniciar novos proxectos de EA sen garantir e asegurar a súa fin e a súa continuidade, reforzando e impulsando os proxectos educativos con contido e coherencia que se desenvolven nos equipamentos en activo. Dar máis pulo á EA no sistema educativo formal, como un contido a incluír máis aló do seu carácter transversal na ensinanza secundaria.

10. Fortalecer a cooperación internacional para o desenvolvemento sustentable

Ao final da lexislatura debe acadarse o 0,7% establecido na Lei Galega de Cooperación. É preciso aplicar realmente o enfoque ambiental e sustentable dentro da cooperación cos países empobrecidos, aplicar mecanismos de control de asignacións para estas fins e facer énfase na Responsabilidade Social Corporativa. Amais promoveranse os labores de cooperación de carácter ambiental, trasladando ou adaptando resultados de proxectos útiles localmente nas comunidades destinatarias, impulsando accións que aporten desenvolvemento, explotación sustentable de recursos e conservación da contorna.

11. Impulsar a contratación pública verde

Hai que establecer políticas de compra pública ética, con obxectivos cuantitativos e prazos para a súa implantación, que fomenten os produtos e servizos ecoloxicamente sustentables e socialmente xustos, para facer da Administración un exemplo a seguir e un factor de promoción da produción de bens e servizos verdes (comercio xusto, ecolóxico, local, etc).

12. Facer unha reforma verde do sistema fiscal autonómico

Aproveitar as competencias autonómicas en materia fiscal para penalizar os comportamentos ambientais incorrectos e favorecer aqueles acordos coa sustentabilidade, a través da reforma dos tributos existentes (revisión do imposto sobre a contaminación atmosférica para gravar tamén as emisións de CO₂, aumento dos tipos de gravame do tramo autonómico do imposto sobre as vendas polo miúdo de determinados hidrocarburos...) e da introdución de novos tributos, como un sobre o lixo (para reducir o vertido), un sobre as canteiras (para gravar a tonelada de material extraído), un sobre as grandes superficies, etc. Os ingresos obtidos cos tributos ambientais destinaranse ao fomento da sustentabilidade.



**Amigos
da Terra**



F E G

